

Evropska povelja o regionalnim jezicima i jezicima manjina

Drugi izvještaj Ekspertne komisije o Bosni i Hercegovini, usvojen 18. marta 2016.

Sažetak

1. S obzirom na malu brojnost manjinskih grupa, Bosna i Hercegovina je izabrala visok nivo obaveza u instrumentu ratifikacije. Ti jezici, na papiru, uživaju visok stepen priznavanja u manjinskim zakonima na nacionalnom i entitetskom nivou, što u principu omogućava ambiciozan plan zaštite. Kompleksna državna struktura Bosne i Hercegovine, s četiri niva vlasti (država; Federacija Bosne i Hercegovine, Republika Srpska; kantoni; općine), ponekad otežava implementaciju Povelje i dovodi do stvaranja problema u koordinaciji. Kao dio uspostavljanja pravne osnove za zaštitu i promoviranje tih jezika, Bosna i Hercegovina je također potaknula osnivanje vijeća nacionalnih manjina koja imaju status savjetodavnih organa za parlamente na nacionalnom nivou, u Federaciji Bosne i Hercegovine, u Republici Srpskoj i u nekim kantonima. Ta vijeća imaju mnoge probleme u pogledu svog sastava i rada.
2. Relevantno zakonodavstvo na nivou države, entiteta i kantona ima veoma visoke pragove za službeno korištenje manjinskih jezika. Osim toga, zakoni o obrazovanju postavljaju veoma zahtjevne pragove za podučavanje na manjinskim jezicima, ali i za pružanje poduke manjinskih jezika. Zakonski pragovi se praktično nikad ne ispunjavaju. To pravne aranžmane čini uvelike nefunkcionalnima. Kao rezultat toga, praktične mjere zaštite i poticanja korištenja manjinskih jezika ograničene su i često ad hoc prirode. To za posljedicu ima neispunjavanje većine obaveza.
3. Trenutno ne postoji infrastruktura potrebna za implementaciju Povelje. Ovlašteni organi bi trebali izraditi srednjoročnu strategiju za implementaciju Povelje u pogledu manjinskih jezika. U pogledu trenutnog izostanka implementacije mnogih preuzetih obaveza, ovlašteni organi moraju osmisliti fleksibilne i inovativne mjere.
4. Potreba za fleksibilnim i inovativnim mjerama je očita u području obrazovanja, gdje, uz izuzetak podučavanja njemačkog, italijanskog, turskog i ukrajinskog na određenim nivoima, nisu zastupljeni manjinski jezici. Ne postoje obučeni nastavnici koji bi mogli podučavati manjinske jezike na nivoima relevantnima za implementaciju Povelje niti materijali za podučavanje. Ovlašteni organi su trenutno uglavnom ograničeni na pružanje podrške održavanju kurseva jezika koje pokreću i organiziraju manjinske udruge.
5. Što se tiče korištenja manjinskih jezika pred sudskim i administrativnim organima, nacionalni pravni ustroj nije u skladu s Poveljom. Uz to, gotovo da i ne postoji praksa korištenja manjinskih jezika pred sudskim i administrativnim organima.
6. Televizijski i radijski programi koriste manjinske jezike samo u vrlo ograničenoj mjeri. Postoji jasna potreba za povećanjem korištenja manjinskih jezika u emitiranom sadržaju, gdje bi se osigurali redovni programi na tim jezicima.
7. Također ne postoji namjenski program pružanja redovne i stabilne finansijske potpore kulturnim aktivnostima i uslugama u pogledu manjinskih jezika. Ekspertna komisija nije obaviještena o bilo kakvom strukturiranom pristupu ovlaštenih organa ili bilo kakvom uspostavljenom sistemu podrške kulturnom izražavanju i inicijativama u pogledu djela proizvedenih na manjinskim jezicima.
8. Nije došlo ni do kakvih značajnih promjena od prvog ciklusa monitoringa. Stoga, Ekspertna komisija predlaže pretežno iste preporuke Odboru ministara kao i u prvom ciklusu monitoringa.